

Atıf (cite): Erdil, M., Turan, D., Şentürk, R. (2025). Normalleşmeyi Yeniden Okumak: “Semih Çelik Cinayeti”, *Kocatepe Beşeri Bilimler Dergisi*, 4 (1), 89-109, <https://doi.org/10.61694/kbbd.1642599>

Makale Türü: Araştırma | Paper Type: Research

Normalleşmeyi Yeniden Okumak: “Semih Çelik Cinayeti”

Mahmut ERDİL¹, Dilek TURAN², Rabia ŞENTÜRK³

Normalleşmeyi Yeniden Okumak: “Semih Çelik Cinayeti”

Özet

Toplumsal alanda davranışların sergilenmesi ve bu karşı tutumlar iki şekilde sürdürülür: normal ve anormal şeklindedir. Geleneksel toplumlarda hangi davranışın normal hangisinin anormal olduğu katı ve kesin kurallar etrafında biçimlenmiştir. Toplamlar, giderek karmaşık hale gelirken bir yandan da teknolojiyle birlikte e-ilişkiler ağını da oluşturmuştur. Bu ağda bilgi çok hızlı yayılmaktadır. Hızlı bilgi paylaşımı, toplum tarafından kabul edilmeyen, cinayet gibi en uç olayların aynı hızda kanıksanmasına neden olarak normal ile anormal arasındaki sınırların muğlaklaşmasına sebep olmaktadır. Bu davranışların görülme sıklığı, toplum tarafından normalmiş gibi algılanmasına neden olmaktadır. Dijitalleşmeyle birlikte sosyal medya, bu olayların hızlıca yayılmasına fırsat tanırken, e-ilişki biçiminin hem birçok insana hem de ulaşabilir olmasına ve hem de sürekli izlenmesine de neden olmuştur. Bu makalede, “Semih Çelik cinayeti” nin sosyal medya tarafından yayınlanmasından sonra Afyon Kocatepe Üniversitesi'ndeki kadın öğrencilerin algılarında bu cinayetin nasıl şekillendiğini ve buna ilişkin tutumlarını ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, cinayet görüntülerinin sosyal medya üzerinden yayılması ile üniversite öğrencilerinin farklı tutumlar geliştirdiğini ve görüntüleri izleyenlerin bu tarz olaylara karşı duyarsızlaştığı görülerek bunun da bir tür normalleştirme parametresi sayılabileceği ifade edilmiştir.

Rereading Normalization: “The Murder of Semih Çelik”

Abstract

The display of behaviors in the social sphere and these counter-attitudes are maintained in two ways: normal and abnormal. In traditional societies, which behavior is normal and which is abnormal is shaped around strict and definite rules. While societies are becoming increasingly complex, they have also created a network of e-relationships with technology. Information spreads very quickly in this network. Rapid information sharing causes the most extreme events that are not accepted by society, such as murder, to be accepted at the same speed, thus blurring the boundaries between normal and abnormal. The frequency of these behaviors causes them to be perceived as normal by society. With digitalization, social media has provided the opportunity for these events to spread rapidly, while also making the form of e-relationship accessible to many people and constantly monitored. This article aims to reveal how the “Semih Çelik murder” was shaped in the perceptions of female students at Afyon Kocatepe University after it was published on social media, and their attitudes towards it. As a result of the study, it was stated that university students developed different attitudes as the murder images were spread through social media and that those who watched the images became insensitive to such events, which could be considered a kind of normalization parameter.

Anahtar Sözcükler: Dijitalleşme, Kadın Cinayeti, Normalleşme

Key Words: Digitalization, Femicide, Normalization

1 Dr. Öğr. Üyesi Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sandıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü, Afyonkarahisar/Türkiye. E-posta: merdil@aku.edu.tr, ORCID Numarası: 0000-0002-9942-0253

2 Yüksek Lisans Öğrencisi Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Sosyoloji Programı, Afyonkarahisar/Türkiye. E-posta: dilekt218@gmail.com, ORCID Numarası: 0009-0001-7594-9259

3 Yüksek Lisans Öğrencisi Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Sosyoloji Programı, Afyonkarahisar/Türkiye. E-posta: senturkrabia94@gmail.com, ORCID Numarası: 0009-0008-8821-9360

Makale Geliş Tarihi (Recieved): 19.02.2025 Makale Kabul Tarihi (Accepted): 28.06.2025

1. Giriş

Toplumlar, tarih boyunca normal ve anormal davranışları ayırt edebilmek için çeşitli normlar ve kurallar geliştirmiştir. Geleneksel yapılar içinde bu ayırım katı bir biçimde belirlenmişken, modern toplumların giderek karmaşıklaşması ve dijitalleşme süreçleri, normallik algısında yeni parametrelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özellikle sosyal medya, bireylerin davranışlarını etkileyen önemli bir araç haline gelmiş, olayların geniş kitlelere hızlıca ulaşmasını sağlayarak toplumsal algı üzerinde güçlü bir etkide bulunmuştur. Sosyal medyanın, olayların sadece yayılma hızını değil, aynı zamanda bu olaylara verilen tepkilerin şekillenmesini de etkilediği bir gerçektir. Cinayet gibi toplumsal şiddet içeren olaylar, geleneksel medyada olduğu kadar dijital platformlarda da sıkça yer bulmakta, bu durum bireylerin bu tür olaylara karşı duyarsızlaşmasına ve bir tür normalleşme sürecine yol açabilmektedir. Bu bağlamda, sosyal medya hem bir bilgi kaynağı hem de duygu ve düşüncelerin şekillendiği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, “Semih Çelik cinayeti” örneği üzerinden sosyal medyanın etkisi incelenmiş, bu olayın Afyon Kocatepe Üniversitesi'ndeki kadın öğrenciler arasında nasıl algılandığı ve ne tür tutumların geliştiği analiz edilmiştir. Çalışmanın temel amacı, sosyal medya aracılığıyla yayılan toplumsal olayların bireyler üzerindeki etkisini anlamak ve bu etkilerin normalleşme sürecine nasıl katkı sağladığını ortaya koymaktır.

Toplum düzeni devamlı bir şekilde normalini oluşturarak devam eder. Toplumsal ağlarla birlikte normların etrafında örülen sosyal dünyamızı kuşatır. Dijitalleşme ile birlikte iletişim ağları da çeşitlenmiş ve gelişmiştir. Sosyal medya gelişen dijitalleşme ile birlikte önemli bir boyutta haberleşme ağı haline gelmiştir. Toplumumuzda yaşanan bir olayın dakikalar içinde binlerce kişiye ulaşılması dijitalleşmenin ve sosyal medyanın ne kadar büyük oranda geliştiğini gözler önüne sermektedir. Kitle iletişim araçlarının suç ve şiddetin yayılmasında etkili olduğu ve kuşatıcı ahlak yapısını etkilediği görülmektedir(Güneş ve Yıldırım, 2019:940).

Değişen toplumsal yapı beraberinde birçok şey değiştirmiştir. Dijital çağın mantığı, beraberinde ilişkilerin nasıl etkileşim doğasına gireceğini ve ne şekilde dönüşeceğini karar vermektedir. Değişen koşulların yeni normlarında gelişmesine kapı aralar. Yüz yüze ilişki biçimi yerine sanal etkileşimin olduğu ve bir yönü ile dijital ağların ağırlıklı olduğu bir yaşam dünyasına adım atılmaktadır. Dijital dünyanın mekânı ve zamanı aşan kişilerin görüntülerini sıklıkla dolaşıma sokmalarına imkân sağlamaktadır. Böylelikle normalleşmenin dinamiğini belirleyici konuma gelmesini daha elverişli hal almıştır. Bu durum sosyal med-

yanın bireylerin sanal gerçeklik algısını ne derecede yitirdiğini ve yaşanan olayların/cinayetlerin karşısında nasıl normalleştiğini gözler önüne serer. Özellikle son yıllarda sıkça karşımıza çıkmakta olan mağdurun suçlandığı, cinayetin normalleştirildiği ve katillerin aklanmaya çalışıldığı Şule Çet Cinayeti (2018), Aylin Sözer Cinayeti (2020), Pınar Gültekin Cinayeti (2020), Aleyna Çakır Cinayeti (2020) ve daha birçok kadın cinayetinde olduğu gibi (Tan, 2023:165-166). Cinayetler karşısında korkuların artması medya ve iletişim araçlarının şiddet algısını artırma veya pekiştirme gücüne işaret eder. Cinayetlere ait görsellerin bu denli yayılması bireylerin güven duygusunu sarsarak toplumsal korku yaratmaktadır. Kadınların cinayete ilişkin görselleri gördükten sonra korku seviyesinin aynı kalması bireylerin sürekli olarak kendilerini tehdit altında hissettiğini ve korkularının azalmadan yaşanan cinayetlere karşı korkularını pekiştirdiğini görmek mümkündür. Bu durum toplumda kadınların kamusal alanda kendilerini güvensiz hissetmelerine neden olan yapısal sorunların devam ettiğini gösterir. Kadın cinayetlerinin medya ve sosyal medya üzerinden geniş bir şekilde yayılması, bireylerde farkındalık yaratmakla birlikte, bu olayların toplumu kaosa sürüklenme ve kışkırtma riski taşıdığını da ortaya koymaktadır. Bireylerin cinayetlere karşı sessiz kalmaları sosyal medyaları üzerinden herhangi bir paylaşım yapmayarak cinayet haberlerini okuyup geçmeleri cinayetlerin artık normalleştirilmeye başlandığını veya olaylara karşı bilinçli şekilde mesafeli durmayı tercih ettiğini görmekteyiz. Kadınların sosyal medya üzerinden cinayetlerle ilgili paylaşımda bulunmaları sosyal medyayı hem bir farkındalık aracı hem de dayanışma platformu olarak kullandığını gösterir ayrıca sosyal medya paylaşımlarını artırma gerekçesi, bu tür olayların duyurulması ve önlenmesi amacıyla bir farkındalık yaratma çabasıdır. Bu paylaşımlar sosyal medyanın aktivizm için önemli bir araç olarak kullanılabileceğini gösterir fakat bazı bireylere göre sosyal medyada paylaşımda bulunmanın ses getirmeyeceğini ve etkileşimlerin sınırlı olduğunu söylemektedir bu durum sosyal medya kullanımının toplumsal olaylara dikkat çekmede etkili olabileceğini ancak aynı zamanda bu paylaşımların etki alanının da sınırlı kalabileceğini gösterir. Yöntem olarak Afyon Kocatepe Üniversitesinde hali hazırda örgün eğitimde bulunan 30 kadın öğrencinin dijitalleşmeyle ortaya çıkan duyarlılık durumlarını nitel araştırma veri toplama tekniklerinden olan yarı yapılandırılmış anket formu ile veriler elde edilecektir. Bu 30 kişilik grup seçilirken ölçüt örnekleme tekniği uygulanacaktır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analize tabi tutulacaktır. Bu çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma Ve Yayın Etiği Kurulu

Kararları 20.11.2024 tarihli ve 317551 sayılı Etik Kurul Onay Belgesi ile bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

2. Normal ve Normalleşme

Toplumların işleyişinde “normal” kavramı, bireylerin günlük yaşamlarındaki davranışlarını ve değer yargılarını şekillendiren temel bir ölçüt olarak karşımıza çıkar. Normal, genellikle bir toplumda yaygın olarak kabul gören, alışılmış ve onaylanmış davranış biçimlerini ifade eder. Emile Durkheim, normallliği toplumsal işlevin devamlılığını sağlamak için gerekli olan davranış kalıpları olarak tanımlamış ve “normal” kavramının bir toplumda genel kabul gören standartlarla ilişkilendirildiğini vurgulamıştır (Durkheim, 1982). Ancak zamanla bu normların değişime uğraması ve dönüşmesi, “normalleşme” sürecini ortaya çıkarır. Normalleşme, başlangıçta sıra dışı veya alışılmadık olarak görülen bir durumun, zamanla toplum tarafından benimsenmesi ve olağan bir durum olarak algılanması sürecidir. Michel Foucault, normalleşme süreçlerini iktidar ilişkileri çerçevesinde değerlendirerek, bireylerin toplumsal normlara uygun hale getirilmesinin modern toplumlarda bir disiplin mekanizması olarak işlediğini öne sürer. Foucault'ya göre, bireylerin normlara uygun davranışları yalnızca toplumsal düzeni değil, aynı zamanda iktidarın birey üzerindeki kontrolünü de pekiştirir (Foucault, 1975).

Bu süreç, toplumsal alışkanlıkların değişimi, teknolojinin etkisi ve medyanın yaygınlaştırıcı rolü gibi dinamiklerle hızlanır. Özellikle sosyal medya platformları, bireylerin farklı davranış ve olaylara maruz kalma sıklığını artırarak, bu tür bir dönüşümün katalizörü haline gelir. Guy Debord, “Gösteri Toplumu” adlı eserinde, medyanın bireylerin algısını şekillendirme gücüne dikkat çekmiş ve modern toplumlarda gerçekliğin yerini medya aracılığıyla üretilen temsillerin aldığını savunmuştur (Debord, 1994). Bu durum, bireylerin toplumsal olaylara ilişkin algılarının, medyada sunulan içerikler doğrultusunda yeniden inşa edilmesine yol açar. Normalleşme süreci, hem olumlu hem de olumsuz etkiler barındırabilir. Örneğin, toplumsal tabuların yıkılması, insan hakları ve eşitlik gibi konularda pozitif bir normalleşme süreci olarak değerlendirilirken, şiddet olaylarının sıkça paylaşılması veya tüketilmesi, bireylerde duyarsızlaşmaya yol açarak olumsuz bir normalleşme örneği oluşturabilir. Hannah Arendt, kötülüğün sıradanlığı kavramıyla, toplumun duyarsızlaşma süreçlerini analiz etmiş ve toplumsal algının sıradanlaştırdığı kötülüklerin bireyler tarafından kolayca kabul edilebileceğini ifade etmiştir (Arendt, 1963). Dolayısıyla “normal” ve “normalleşme” kavramları, yalnızca toplumsal değerlerin değil, aynı zamanda medya, teknoloji ve bireyler arası etkileşimlerin nasıl şekillendiğini anlamak açısından kritik bir öne-

me sahiptir. Bu bağlamda, normalleşme sürecinin bireyler ve toplum üzerindeki etkilerini doğru anlamak, modern toplumların sosyal ve psikolojik dinamiklerini çözümlemek açısından büyük bir gerekliliktir.

Dijital mecradan bakıldığında toplumsal hayat içerisinde onaylama mekanizması her zaman için canlı konumda olduğunu görürüz. Bunun göstergesi toplumsal kurallardır. Kuralların bütünleşme açısından önemi büyüktür. Yapılan görüşmelerde bazı kadınların bu cinayetleri artık normalleştirmeye başladığını hayatlarında çok büyük değişiklikler yapmadığını ve sıkı önlemler almadığını göstermektedir. Bazı kadınların cinayetler karşısında duyarlılığının artarak durumu normalleştirmedeğini ve çeşitli önlemler aldığını görmekteyiz fakat bazı kadınların ise bu cinayetleri normalleştirdiğini bir önlem almadığını görmekteyiz.

Kadınların yaşanan cinayetler karşısında toplu taşıma kullanma ve geç saatlerde dışarı çıkmama gibi bireysel güvenlik önlemleri alması, kadınların yaşadığı günlük kısıtlamaların ve risk yönetimi stratejilerinin bir yansımasıdır. KADES uygulamasını kullanması ve biber gazı taşıması gibi yöntemler, bireylerin kendi güvenliğini sağlama konusunda aktif rol aldığını, ancak bunun sistemsal çözümler yerine bireysel çabalara dayandığını göstermektedir. Kadınlar şiddet içerikli olaylar karşısında güvenlik önlemleri alma ihtiyacı hissetmiştir. Telefonunun şarjına dikkat etmek, şok cihazı arayışına girmek, arkadaşlarıyla sürekli iletişimde kalmak gibi davranışlar, bireysel güvenlik algısının değiştiğini ve daha savunmacı bir tutum benimsediğini göstermektedir. Özellikle ulaşım sırasında plaka kontrolü gibi davranışlar, geçmişte yaşanan Özgecan Aslan olayı gibi travmatik deneyimlerin toplum üzerinde kalıcı etkiler bıraktığını ortaya koymaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak kadınlar, güvenliğini sağlamak için sürekli öngörülü davranma baskısı altında kalır. Bu durum, kadınların kamusal alanlardaki hareket özgürlüğünü kısıtlamakta ve güvenlik kaygılarının gündelik yaşamda sürekli bir endişe kaynağı olduğunu göstermektedir. Kadınlar cinayetlerin artmasıyla birlikte sosyal medya kullanımında dikkatli olduğu ve takip ettiği kişileri önceden sınırlandırdığı gözlemlenmiştir. Bu durum, kadınların dijital platformlarda bile tehdit algısına karşı kendilerini koruma refleksi geliştirdiğini göstermektedir. Sosyal medya hesaplarında yabancı kişi barındırmama ve takip isteklerini kabul etmeme gibi davranışlar, dijital güvenlik bilincinin önemini vurgulamaktadır. Kadın cinayetlerinin erkekler tarafından işlenmesi kadınların erkeklere karşı olan güvenlerini zedelemiş ve tutumlarının olumsuz yönde değişmesine sebebiyet vermiştir. Erkeklerle olan ilişkilerin sorgulanması, ataerkil toplum yapısında

kadınların deneyimlediği sistematik tehdit algısını yansıtır. Bu aynı zamanda kadınların sosyal çevresini yeniden şekillendirdiğini ve güvenlik kaygıları nedeniyle daha dikkatli davrandığını gösterir. Ayrıca, kadınlar arasında da bir güven sorunu yaşandığını ve bazı kadınların diğer kadınlara saldırabildiğini ve bu durumun toplumsal güveni nasıl zedelediğini ve bireylerin sosyal çevreleriyle daha temkinli bir ilişki kurduğunu gösterir. Bununla birlikte, güvenin yalnızca erkeklere değil, toplumun tamamına yönelik sarsıldığını, çünkü bu tür şiddet eylemlerinin toplumsal bir sorun olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu durum toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddetin sadece bireysel bir sorundan öte toplumsal bir sorun olduğuna dair farkındalık yaratmaktadır.

3. Sosyal Medya ve Dijitalleşme

Sosyal medya dijital çağın en etkili iletişim araçlarından biridir. Bireylerin, grupların birbirleriyle etkili iletişim kurmasını, bilgi paylaşımını ve çeşitli faaliyetlerde bulunmalarını sağlayan çevrimiçi platformlar bütünüdür. Sosyal medya birey ve toplum açısından sosyolojik olarak veriler verebilmektedir, sosyal medya toplumsal yapılar, bireysel davranışlar ve kolektif bilincin dijital ortamlarda nasıl şekillendiği hakkında kapsamlı bilgiler verebilmektedir. Sosyal medya yakın ilişkilerin devamının sürdürülmesine katkı sağlarken aynı zamanda yakın olmayan ilişkilerin sürdürülmesine de kolaylık sağlar. Sosyal medya yüz yüze iletişimin yerini almasa da yeni iletişim biçimlerini ortaya çıkarmıştır. Sosyal medya sayesinde sınırlar ve mesafeler ortadan kalkmıştır ve bu sayede dünyanın bir ucundan diğer ucuna iletişim ve haberleşme ağı oluşturmaktadır. Sosyal medya sayesinde bilgiye anında erişimlerde kolaylık sağlanır ve bu durum doğal afetlerde ve kriz durumlarında kritik rol oynar. Fakat sosyal medyanın bilgi paylaşımını hızlı yapması yanlış bilgilendirmelere sebebiyet verebilmektedir bu durumun önüne geçebilmek için medya okuryazarlığını bilmek veya güvenilir kaynaklardan bilgi akışını sağlamak daha doğru bilgilere erişerek bilgi karmaşasının önüne geçmektedir. Dijital platformların toplumsal olaylar üzerindeki tepkisi, modern teknolojinin en çok tartışılan konularından biri haline gelmiştir. Günümüzde sosyal medya, bireyler için bir haber kaynağından çok daha fazlasıdır. Bireylerin dünyayı algılama şekillerini köklü bir değişime uğrattığı söylenebilir. Özellikle travmatik olaylara ait görüntülerin çevrimiçi platformlarda yayılması, toplumsal duyarlılık ve bireylerin gerçeklik algısı üzerinde ciddi etkiler yarattığı görülebilmektedir (Öngen, 2017). Sosyal medya, özellikle Facebook, Twitter, Instagram, YouTube gibi platformlar, toplumsal iletişimi köklü bir şekilde değiştirmiştir. Sosyal medya sayesinde, bireyler yalnızca çevreleriyle değil, küresel ölçekte bir ağla etkileşime geçebilir. Bu durum, toplumsal yapıları, kültürel normları, iş dünyasını ve hatta siyaseti etkileyen önemli değişimlere yol açmıştır. İnsanlar, kişisel duygularını, düşüncelerini, videolarını, fotoğraflarını ve güncellemelerini anlık olarak paylaşarak toplumla etkileşime girmektedirler. Bu durum, toplumsal sosyalleşme anlayışını

yeniden şekillendirmiştir; sosyal medya, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bir sosyalleşme ve kültürel etkileşim platformu haline gelmiştir. Sosyal medya aynı zamanda kullanıcıların daha özgür bir şekilde içerik üretmelerine imkan tanır. Geleneksel medya araçlarının aksine, sosyal medya kullanıcıları, devletler, şirketler ve diğer kurumlar tarafından denetlenmeden, kişisel düşüncelerini ifade etme şansı bulurlar. Örneğin, bloglar, tweetler, yorumlar ve diğer çevrimiçi içerik üretim biçimleri, bireylerin düşüncelerini doğrudan ve geniş kitlelere ulaştırmasını sağlar. Bu, kullanıcılar arasında daha fazla bağımsızlık ve özgürlük sağlamaktadır (Beyaz Özbey, 2022). Ancak, sosyal medyanın toplum üzerindeki etkileri sadece olumlu yönde olmamıştır. Birçok fayda sağlasa da, sosyal medya aynı zamanda ciddi riskler ve toplumsal problemler de doğurmuştur. Sosyal medya, insanların kimliklerini ve duygularını anlık olarak paylaşmalarına olanak tanıdığı için, kişisel mahremiyet ihlalleri ve güvenlik tehditleri gibi riskleri de beraberinde getirmektedir. Ayrıca, sosyal medyada yayılan dezenformasyon, nefret söylemi ve siber zorbalık gibi olumsuz davranışlar toplumda güven krizlerine yol açmaktadır. Sosyal medya, bireylerin toplumla olan ilişkilerini yeniden tanımlamış olsa da, bazı durumlarda toplumlar risk toplumlarına dönüşmüştür. Bu, özellikle kullanıcıların, kişisel bilgilerinin ifşa edilmesi, çevrimiçi güvenlik ihlalleri ve psikolojik zararlar gibi risklerle karşı karşıya kalmalarından kaynaklanmaktadır. Sosyal medya, bu riskleri minimize etmek için çeşitli güvenlik önlemleri ve yasalar geliştirilse de, hızla yayılan bilgi ve etkileşimler, bu sorunların önüne geçilmesini zorlaştırmaktadır (Beyaz Özbey, 2022).

Dijitalleşme, genellikle teknolojik altyapıların gelişmesiyle birlikte, bilgilerin dijital ortamda işlenmesi, saklanması ve paylaşılması sürecini tanımlar. Bu süreç, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamda önemli dönüşümlere neden olmuştur. Dijitalleşmenin ilk evreleri, sanayi devriminden sonra 20. yüzyılın ortalarında başlamış ve özellikle 1990'lar ve sonrasında internetin yaygınlaşmasıyla hız kazanmıştır (Ersöz ve Özmen, 2020). Dijitalleşme, sadece bir teknoloji olgusundan çok, sosyal yapıları ve toplumsal normları etkileyen bir süreçtir. Teknolojik gelişmeler, özellikle internetin yaygınlaşması, bireylerin toplumsal etkileşimlerini değiştirmiş, sosyal medyanın yükselmesiyle de bireysel kimlikler ve toplumsal bağlar yeniden şekillenmiştir (Ersöz ve Özmen, 2020). Dijitalleşme, bireysel analog bilgi akışlarının dijital bitlere dönüştürülmesi süreci olarak tanımlanırken, sosyal yaşamın pek çok alanının dijital iletişim etrafında yeniden yapılandırılması, bu dönüşümün temelini oluşturmaktadır. Dijitalleşme, insan yardımına gerek kalmadan yapılan işlemler ve küresel ağ tabanlı bağlantılarla birlikte, teknolojiye dayalı bir dünya yaratmıştır (Beyaz Özbey, 2022). Dijitalleşmenin etkileri, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda daha belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Teknolojinin bilgi toplama, depolama ve kullanım süreçlerinde oynadığı rol, ekonomik yapıları, üretim ilişkilerini ve meslek tanımlarını değiştirmekte, sosyo-kültürel yapıyı dönüş-

türmektedir. Bu dönüşümün önemli bir yansıması, iletişim ve medya sektörlerinde yaşanan yapısal ve işlevsel değişimlerdir. İnternetin kullanım alanlarının genişlemesi ve bilgisayar kullanıcılarının artması, yeni bir dönemin başladığını göstermektedir. Dijitalleşme, sosyal medya ve yeni medya ortamları sayesinde, iletişimdeki geleneksel sınırlar aşılmış, yeni iletişim fırsatları ortaya çıkmıştır (Beyaz Özbey, 2022). Sosyal medya ve dijitalleşme, bireylerin hayatlarını kolaylaştırmış olsa da, beraberinde yeni riskleri de getirmiştir. Sosyal medyanın toplumlar üzerindeki etkisi giderek artmakta, insan ve toplum yaşamını dönüştüren bu platformlar, aynı zamanda risk toplumları yaratma potansiyeline sahiptir. Sosyal medya, şirketlerin hedef kitlelere ulaşmalarını sağlarken, bireyler arasında iletişimi ve toplumsal bağları da güçlendirmektedir. Ancak, bu süreçte dijitalleşmenin getirdiği riskler ve sosyal medyanın oluşturduğu yeni dinamikler, toplumsal yapıyı ve bireylerin yaşam biçimlerini sürekli olarak etkilemeye devam etmektedir (Beyaz Özbey, 2022).

Risk, gelecekteki belirsiz tehlikeleri ifade eder ve genellikle insanların öngörülerıyla sınırlıdır. Bauman'a göre, risk belirsizliğin ve kafa karışıklığının bir sonucu olarak ortaya çıkar, Beck ise riskin genellikle felaket beklentisi olarak şekillendiğini belirtir. Giddens, riskleri dışsal ve imal edilmiş riskler olarak ikiye ayırır, bunlar arasındaki fark ise insan müdahalesinin varlığına dayanmaktadır. Modern riskler, sanayi toplumlarındaki aşırı üretim ve teknolojiyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, risk toplumunun temel özelliklerinden biri, risklerin giderek daha fazla uzmanlık ve bilimsel rasyonalite gerektirmesidir. Ancak, bu uzmanlık ve bilimsel yaklaşım, risklerin öngörülemezliğini ve hesaplanamazlığını azaltmak yerine, çoğu zaman belirsizlikleri arttırmaktadır. Özellikle dijitalleşme gibi modern gelişmeler, risklerin daha karmaşık hale gelmesine neden olmakta, bu da güven problemleri yaratmaktadır. Beck, risklerin telafi edilemez olduğunu ve bu nedenle önlemenin tazminattan daha öncelikli hale geldiğini savunur. Bu süreç, insanlık için tehdit oluşturan risklerin boyutlarını giderek artırmaktadır (Beyaz Özbey, 2022). Sosyal medyanın, bireylerin gerçek insanlıklarından bazı temel unsurlarını kaybetmelerine yol açması bir risk olarak öne çıkmaktadır. Sosyal medya platformlarında geçirilen zaman, yüz yüze iletişimin ve kişisel etkileşimin yerine geçerek, bireylerin sosyal becerilerini ve empati kapasitesini zayıflatmaktadır. Yüz yüze iletişim, daha derin, zengin ve dikkat gerektiren bir etkileşim biçimiyken, sosyal medya dijital ortamda daha yüzeysel ve hızlı bir iletişim sunar. Bu da, bireylerin sanal dünyanın içinde gerçek dünyadan giderek daha fazla kopmalarına neden olmaktadır (Beyaz Özbey, 2022). Risk toplumunun temel özelliklerinden biri, bireylerin kişisel başarısızlıkları ve zaafiyetleri üzerinden risklere maruz kalmasıdır. Geleneksel toplumlarda, felaketler ya da sorunlar çoğunlukla doğal afetler veya tanrısal güçlerle ilişkilendirilirken, modern toplumda, bireylerin karşılaştığı riskler çoğunlukla kişisel başarısızlıklar, toplumsal konumlarına ilişkin yanlış kararlar ve bireysel tercihlerle bağlantılıdır. Bu süreç, risklerin yalnızca toplumdan değil, bireylerin kendi kararlarından kaynaklandığı bir yapı-

ya dönüşmektedir. Bireyler, kişisel başarı ve başarısızlıklarını kendi tercihleriyle ilişkilendirirken, bu durum toplumsal yapıyı ve sosyal sorumluluğu erozyona uğratmaktadır. Riskler sadece niceliksel olarak değil, aynı zamanda niteliksel olarak da bireylerin yaşamında önemli değişimlere yol açmaktadır (Beyaz Özbey, 2022).

Erving Goffman'ın dramaturji teorisi, sosyal medya kullanıcılarının dijital ortamda kendi kimliklerini nasıl sunduğunu anlamak için kullanılabilir. Kullanıcılar, platformlarda oluşturdukları profillerde idealize edilmiş bir ön sahne kimlik sunar ve bu, genellikle bireyin gerçek yaşamındaki durumunu tam olarak yansıtmaz. Goffman, toplumsal yaşamı bir tiyatro sahnesine benzetmiştir. Bu noktada, bireyin davranışlarını ön sahne ve arka sahne olarak ikiye ayırmıştır (Goffman, 2009). Goffman'ın kuramına göre ön sahne, bireylerin toplumsal normlara uygun şekilde davrandığı alanı tanımlarken, arka sahne ise daha mahrem ve bireysel alanı anlatır. Örnek vermek gerekirse; bir öğretmenin ders anlattığı anlar sahnenin ön tarafında olduğu performansını sergilediği anlardır, derse hazırlık yaptığı zaman dilimi ise arka sahne olarak tanımlanabilir. O zaman diliminde yaşayanlar sadece öğretmenin bilgisi dâhilindedir. Hayatta yaşanan pek çok an ve bireyin kendisine ait kalmasını istediği durumlar bu ayrıma örnek olarak gösterilebilir. Dijitalleşme ise bu iki alan arasındaki sınırı muğlaklaştırmıştır. Özellikle sosyal medya platformları, bireylerin özel alanlarını kamuya açık hale getirerek arka sahneyi de izleyiciye açık hale getirmiştir. Böylece hem mahremiyet kavramı dönüşüme uğramış hem de bireyler sahne önünde ve arkasında sürekli performans sergiler hale gelmiştir (Atabey, 2023). Semih Çelik olayında ise görüntülerin sosyal medyada hızla yayılması; arka sahnede kadınların hissettiği korku, tedirginlik ve güvensizlik duyguları ön sahnede adalet talebine, toplumsal duyarlılığa ve çeşitli tepkilere dönüşmüştür. Başka bir deyişle arka sahnede hissedilen duyguların büyük bir çoğunluğu ön sahneye yansıtılmıştır. Bunun yanında kadınlar, dijital platformlar üzerinde izledikleri bir olaydan, kendi hayatlarından endişe duyacak kadar etkilenmişlerdir. Bu düzenleme, cümlelerin akışını daha doğal hale getirirken aynı zamanda ifadeleri daha net bir şekilde sunar.

Semih Çelik tarafından işlenen cinayet görüntülerinin kadınlar üzerindeki etkisi Baudrillard'ın teorisi ile açıklanabilir. Bu görüntüler, sadece bir şiddet olayının görüntüleri değil, aynı zamanda sosyal medya aracılığıyla sürekli üretilen bir simülakr görevi görmektedir. Bu simülakr, olayı gerçekliğinden kopararak sosyal medya platformlarında bağımsız bir temsil haline gelmiştir. Sosyal medya, simülakrlerin yayılmasını kolaylaştırarak geniş bir kitleye ulaşmasına ve toplumsal normlar içerisinde normalleşmesine sebep olmaktadır (Žižek, 2006). Sonuç olarak, toplumsal duyarlılık azalırken şiddet, toplumun gündelik normlarına dâhil olabilecek bir olgu haline gelmiştir (Baudrillard, 1994).

Günümüzün önemli sosyologlarından olan Byung – Chul Han ise dijital dünyanın şeffaflık toplumu yarattığını, her şeyin görünür ve paylaşılabılır olması için bireylerde derin bir baskı yarattığını ifade etmektedir (Han, 2017). Semih Çelik vakasında olduğu gibi şiddet ve travmatik öğeler barındıran içerikler, sosyal medya aracılığıyla şeffaf bir şekilde yayıldığında bireylerin psikolojik dirençlerini azaltabilir. Başka bir deyişle kadınlar kendilerini daha çok tehdit altında hissedebilir. Ayrıca, özel alanların şeffaflaşması ile birlikte maruz kalma kaygısını da arttırabilir (Zuboff, 2019).

Manuel Castells'in Ağ Toplumu kuramı, çağımızdaki toplumsal değişim ve dönüşümü anlamada merkezi bir role sahiptir. Castells, kitle iletişim araçlarının gelişimiyle zaman ve mekânın yeniden düzenlendiğini, bunun da modern dünyayı değiştiren geniş çaplı bir süreç olduğunu vurgulamaktadır (Özdemir, 2015). Ağ kavramı, toplumsal ilişkilerin yapı taşlarını oluşturan bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları bağları ifade etmektedir. Sosyolojik anlamda ağlar, bireylerin birbirleriyle kurdukları ilişkilerle tanımlanır ve bu ağlar, toplumsal yapının temelini oluşturur. Ancak, günümüzde özellikle enformasyon teknolojilerinin gelişmesiyle yeni bir sosyal organizasyon türü ortaya çıkmıştır bu da ağ toplumdur. Bu toplumun ağ temelli ilişkileri, sosyal, ekonomik ve politik yapıları yoğun bir şekilde kullanarak dünya çapında genişlemektedir. Bu yönüyle ağ toplumu, sadece iletişim toplumu ya da enformasyon toplumu gibi geleneksel kavramlardan farklı olarak, küresel ağlarla sürekli etkileşimde bulunan dinamik bir yapıyı ifade eder (Özdemir, 2015).

Ağ toplumunun özellikleri, Castells'in dört temel değişkeni ile açıklanabilir; birincisi ağ toplumunun temeli bilgi ve enformasyon üzerine kuruludur. Toplumsal yapılar, bilgi akışı ve teknoloji aracılığıyla şekillenir. İkinci olarak internet, mobil iletişim, dijital medya gibi yeni teknolojiler, toplumsal yapıların yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Bu teknolojiler, ağların küresel boyutlarda hızla yayılmasını sağlamaktadır. Üçüncü olarak toplumsal ve ekonomik ilişkiler, ağ mantığına dayalı olarak kurulur. Bireyler, gruplar ve kurumlar, verimli bir işleyiş için birbirleriyle bağlar kurar ve bu bağlar ağlar halinde organize olur. Son olarak ağ toplumunun teknolojik yapısı, yenilik yaratmaya ve gelişmeye dayalıdır. Teknoloji, sürekli olarak yeni işleyiş biçimlerini, toplumsal organizasyonları ve ilişkileri üretir (Özdemir, 2015).

Ağ toplumunda en dikkat çekici değişikliklerden biri, bireylerin kimliklerinin, daha önceki toplumlarda olduğu gibi geçmiş ve kültürel kökenlerden değil, sosyal ağlar üzerinden oluşturulmasıdır. Castells, ağ toplumunda kimliklerin, bireylerin başkalarıyla etkileşim kurarak yaratıldığını savunur. Bu, modern toplumsal yapıda bireylerin kimliklerini inşa etme biçimlerinin değiştiğini ve artık daha açık, esnek bir hale geldiğini gösterir (Özdemir, 2015).

4. Bulguların Yorumlanması

Bu çalışmada, katılımcıların ailelerinin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumları bağımlı değişken olarak incelenmiş, ancak birbirine yakın ve anlamlı bir veri sunmadığı için analize dahil edilmemiştir. Katılımcıların ailelerinin eğitim seviyeleri ve sosyoekonomik düzeyleri genellikle düşük bulunmuştur. Bunun yanı sıra, bireylerin yaşları ile güzellik algısı ve kadına yönelik şiddet arasındaki ilişki de anlamlı bir katkı sağlamadığı için çalışmada yer verilmemiştir.

Araştırmada, katılımcıların yaşadıkları yerin(kent-kırsal) ayrımı, Semih Çelik olayını hangi platformlar ve hangi kişiler aracılığıyla gördükleri, söz konusu videoyu izledikten sonra kent kullanımında yaşadıkları değişiklikler, tehdit algılarındaki farklılıklar, sosyal medyada geçirdikleri zaman ile normalizasyon süreci arasındaki ilişki, dijitalleşme ve gerçeklik algısının değişimi, Discord platformunun kapatılması hakkındaki görüşleri bağımsız değişken olarak ele alınmış ve sonuçları anlamlı bir şekilde etkilediği için çalışmada kullanılmıştır.

Araştırmanın ana konusu Semih Çelik vakası özelinde dijital platformlarda dolaşan şiddet görüntülerinin üniversiteli genç kadınlar üzerindeki etkisidir. Ancak bu konu; “Kent – Kırsal Ayrımının Duyarlılığa Etkisi”, “Medya Sosyolojisi ve Dijital Ortamda Sosyal İlişkiler”, “Kadının Kamusal Alanla İlişkisi – Risk Toplumu”, “Sosyal Medyaya Maruz Kalma Süresi – Normalizasyon”, “Gerçeklik Algısının Dijital Filtrelerle Yeniden İnşası”, “Medya ve İletişim Sosyolojisi Bağlamında Discord’un Kapatılması” alt başlıkları ile ele alınmıştır.

4.1. Kent – Kırsal Ayrımının Duyarlılığa Etkisi

Kentlerde ve kırsal alanlarda yaşayan bireylerin toplumsal olaylara ve şiddete karşı duyarlılıkları, deneyimleri ve sosyal etkileşim biçimlerine bağlı olarak farklılık gösterebilir. Semih Çelik olayı, bu farklılıkların incelenmesi için oldukça çarpıcı bir örnektir. Bu olaya ait görüntülerin farklı toplumsal kesimler tarafından izlenmesi ve verdikleri tepkiler üzerinden, kent – kırsal ayrımının toplumsal duyarlılığa olan etkisi analiz edilebilir.

“Aydın’da yaşıyorum. Semih Çelik olayından sonra gündelik hayatımda hiçbir değişiklik olmadı. Hiçbir önlem almadım. Zaten Türkiye’de görülen bir vakaların benzeriydi. Her ne kadar korkmuş, korkutucu bir durum olsa da hiçbir önlem almadım.” (K2)

“Afyonkarahisar’da yaşıyorum. Semih Çelik olayından sonra gündelik hayatımda değişiklik oldu. Biber gazı taşıyamadığımız için parfüm, deodorant veya çantamda mutlaka

kolonya taşıyorum. Yalnız bir yere çıktığımda yakınlarıma canlı konum atıyorum ve KADES uygulaması arka planda açık kalıyor.” (K1)

Aydın’da yaşayan K2; Semih Çelik olayından sonra gündelik hayatında hiçbir değişiklik olmadığını ve herhangi bir önlem almadığını belirtirken, görece daha küçük ve daha geleneksel örüntülere sahip Afyonkarahisar’da yaşayan K1, olayın etkisiyle gündelik hayatında değişiklikler yaptığını ve rutininin dışında önlemler aldığını belirtmiştir.

Semih Çelik olayı kapsamında kentlerde yaşayan bireyler, olayın görüntülerini bir gösteri olarak tüketirken, kırsal kesimde yaşayan bireyler bu görüntülere karşı daha derin duygular yaşayarak toplumsal bir sorun olarak görebilirler. Goffman’ındramaturji teorisi, bireylerin toplumsal rollerini belirli bir sahnede ne şekilde sergilediklerini anlamak için önemlidir. Kentteki bireyler daha görünür ancak daha yüzeysel bir duyarlılık sergilerken kırsalda yaşayan bireyler daha içsel bir tepki verebilir (Goffman, 2009).

Kent hayatında bireyler, bu tür olayları medya kanalları ile izlerken, kendilerini doğrudan etkilenmeyen bir izleyici olarak görebilirler. Bu da şiddet ve korkunun kente özgü bir şekilde normalize edilmesiyle açıklanabilir (Foucault, 2001).

K1 ve K2’nin cevaplarını Foucault’unnormalizasyon kuramı çerçevesinde değerlendirecek olursak; Aydın’da yaşayan K2’nin herhangi bir önlem almadığını ifade etmesi, kent yaşamında bireylerin olayları hızlıca olağanlaştırma ve normatif bir çerçeve içerisinde önemsizleştirme eğiliminde olduğunu düşündürmektedir. Foucault’a göre, normalizasyon süreci bireyleri, bu tarz olayları sistemin bir sonucu olarak görüp kendi gündelik yaşamlarını kesintiye uğratmadan yeniden düzenlemesini sağlar (Foucault, 2001).

Diğer yandan, Afyonkarahisar’da yaşayan K1’in gündelik yaşamında farklı önlemler alması, bireyin normalleşen şiddet karşısında kendini korumaya çalışması olarak yorumlanabilir. Afyonkarahisar gibi daha geleneksel yerlerde, bireylerin risk algısının toplumsal normlara göre şekillendiği söylenebilir. Birey, bu algıya göre davranışlarını yeniden düzenler. Foucault’unnormalizasyon süreci, bireyin kendini sürekli gözlemleyip makul birey olarak konumlandırmasını desteklemektedir (Foucault, 2001).

4.2. Medya Sosyolojisi ve Dijital Ortamda Sosyal İlişkiler

Semih Çelik olayına ait görüntülerin dijital medya platformlarında yayınlanması ve kullanıcılar arasında hızla paylaşılması; medya sosyolojisi ve dijital ortamda sosyal ilişkiler bağlamında analiz edilecektir.

“Instagram üzerinden gördüm.” (K6)

“Arkadaşım aracılığıyla gördüm.” (K6)

“Instagram üzerinden gördüm.” (K14)

“Fenomenler aracılığıyla gördüm.” (K14)

“TikTok üzerinden gördüm.” (K22)

“Çevremdeki insanlar ve internet aracılığıyla gördüm.” (K22)

“X üzerinden gördüm.” (K18)

“Kendim gördüm.” (K18)

Bu olaya ait görüntülerin paylaşımı, bireysel bir travmayı toplumsal bir soruna dönüştürmektedir. Jean Baudrillard’ın simülasyon kuramına (1983) göre, medya içerikleri olayın gerçekliğinden çok, olayın bir temsili olarak akışa dahil olur. Bu bağlamda, görüntülerin sürekli tekrar edilmesi, gerçekliğin yerini simülarkların almasına neden olur. Görüntüler “tüketim nesnesi” haline gelebilir (Baudrillard, 1983). Bu durum, bireylerin olay karşısındaki empati yeteneklerini dönüştürür ve manipüle eder. Görüntüler bir yandan dijital aktivizmi beslerken, diğer yandan etik sınırları ihlal edebilir.

Castells (2004) ise algoritmaların duygusal ve dikkat çekici içeriklerin yayılımını hızlandığını savunur. Şiddet içerikli görüntüler, platformların tıklama ve etkileşim odaklı algoritmaları tarafından daha hızlı görünür kılınır. Bu durum, kullanıcıların istem dışı bir şekilde bu içeriklere maruz kalmasına neden olur.

Semih Çelik olayına dair görüntülerin paylaşılması, farklı anlamlar taşıyabilir. Aile yakınları tarafından paylaşılması uyarı, arkadaşlar tarafından paylaşılması korku temelli olabilir. Tüm bunların dışında, bireylerin empati ve toplumsal duyarlılıklarını sergileme çabasını da yansıtabilir. Ancak, motivasyonunu gerçek bir empati yerine görünürlük arzusundan da alabilir.

Katılımcılar, Semih Çelik olayına dair görüntüleri genellikle sosyal medya platformları üzerinden görmüştür. Bu görüntüler, kimilerine yakınları tarafından gönderilirken kimileri de herhangi bir aracı olmadan kendileri izlemiştir.

4.3. Kadının Kamusal Alanla İlişkisi – Risk Toplumu

Semih Çelik olayı gibi şiddet görüntülerinin paylaşılması kadınların kamusal alan ile ilişkisini etkilemektedir. Kamusal alanda zaten korku ve kaygı ile hareket eden kadının

bu duyguları tekrar tekrar tetiklenerek şehirde daha izole bir hayat yaşamasına sebep olabilir.

“Gittiğim mekânlar değişti. Dışarda bulunma süremi azalttım ve genelde işlerimi gündüz halletmeye çalışıyorum. Akşam çıkmam gerekiyorsa da yalnız gitmemeye çalışıyorum hiçbir yere. Yakın arkadaşlarımla çıkıyorum.” (K13)

“Gittiğim mekânlar değişti. Evet. Özellikle akşam 7-8 den sonra dışarı çıkmayı bıraktım. Sevgilimle ya da arkadaşlarımla çıkıyorum.” (K8)

“Gittiğim mekânlarda değişiklik oldu. Akşam saatleri kısıtlandı. Arkadaşlarımla çıkıyorum.” (K29)

Risk toplumu kavramı (Beck, 2002), modern toplumların giderek daha fazla risk ve belirsizlikle karşı karşıya kaldığını ifade etmektedir. Dijital medya, bu risklerin algılanma biçimini ve bireylerin bu risklerle başa çıkma yöntemlerinin şekillenmesinde etkili olmaktadır.

Semih Çelik olayına ait görüntülerin paylaşımı, özellikle kadınlarda şiddetin yaygınlığına dair algıları kuvvetlendirir. Beck’in risk toplumu kuramına göre (2002), bireyler medya aracılığıyla potansiyel risklerin farkına vararak onları abartabilirler. Görüntülerin sürekli dolaşımında olması güvensizlik ve korku hissini arttırabilir.

Katılımcıların cevaplarından da anlaşılabacağı üzere, kadınlar gittikleri mekânları değiştirmişler, yaşadıkları şehri daha kısıtlı sürelerde kullanmaya başlamışlardır. Semih Çelik olayının görüntülerinden sonra kadınların, tedbir amacıyla kendi yaşamlarını kısıtlama yoluna gittikleri söylenebilir.

4.4. Sosyal Medyaya Maruz Kalma Süresi – Normalizasyon

Semih Çelik olayına ait görüntülerin dijital platformlarda uzun süre dolaşımında kalması, bireylerin sosyal medyada geçirdikleri zamanın bu tür içeriklere maruz kalma oranını nasıl etkilediği ve buna bağlı olarak duyarsızlaşma şiddetini artırıp artırmadığı sorusunu gündeme getirmiştir.

“Sosyal medyada, günde 3 – 5 saat arasında zaman geçiriyorum. Semih Çelik olayına dair görüntüleri yarısına kadar izledim. Daha önce hiç bu tarz videolar izlemedim.” (K9)

“Sosyal medyada, günde 1 – 2 saat arasında zaman geçiriyorum. Semih Çelik olayına dair görüntüleri hemen kapattım. Daha önce bu tarz videolar hiç izlemedim.” (K19)

“Sosyal medyada, günde 6 saatten fazla zaman geçiriyorum. Semih Çelik olayına dair görüntüleri sonuna kadar izledim. Daha önce bu tarz videolar izledim.” (K30)

Sürekli tekrar eden içerikler, bireylerde “algısal doygunluk” etkisi yaratabilir ve bu durum görüntülerin etkisini git gide azaltabilir. Bu durum, medya içeriklerine karşı duyarsızlaşma süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Bolls&Lang, 2003).

Foucault’nun normalleşme teorisine göre; iktidar yapıları ve toplumsal pratikler, bireyleri normlara uymaya zorlar (Foucault, 2001). Sosyal medya algoritmaları da bireylerin sürekli olarak benzer içeriklerle karşılaşmasını sağlayarak bu normları yeniden üretir. Böylece, olay şok edici etkisini yitirebilir ve sıradanlaşabilir.

Katılımcıların verdikleri cevaplardan da anlaşılabacağı üzere sosyal medya üzerinde geçirilen zaman arttıkça Semih Çelik videosunu izleme süresi de artmıştır. Bunun yanında; sosyal medyada 1 gün içerisinde 1 -2 saat zaman geçiren K19 ile 1 gün içerisinde 3 – 5 saat zaman geçiren K9 kişileri daha önce hiç Semih Çelik olayına benzer herhangi bir video izlemediğini söylerken, sosyal medyada 1 gün içerisinde 6 saatten fazla zaman geçiren K30 daha önce bu tarz videolar izlediğini ifade etmiştir. Başka bir deyişle; sosyal medyada zaman geçirilen süre arttıkça şiddet içerikli videolara rastlama ihtimali de artmaktadır.

4.5. Gerçeklik Algısının Dijital Filtrelerle Yeniden İnşası

Bu çalışmada, katılımcıların Semih Çelik olayını sanal platformlardan izlemelerinin, olayın gerçekliğini kavramalarına olan etkisi analiz edilmiştir. Katılımcıların 1 ile 10 arasında puanlama yaptığı ölçekten elde edilen 8.15’lik ortalama, olayın sanal platformlardan izlenmesine rağmen katılımcıların yüksek düzeyde gerçekliği kavradığını göstermektedir.

“Özel ilişkimi ve arkadaşlık ilişkilerimi gözden geçirdim. Tartışma esnasında başıma bir şey gelme durumunu sık sık düşündüm. Anlaşamamızdan dolayı başıma bir şey gelmesi korkusu yaşadım.” (K6)

“Fikir ayrılığı yaşadığım konular olmuştu. İlişkimi kestim.” (K10)

“Erkeklerden nefret şaka şaka ama erkeklere karşı o olayın olduğu zamanlar daha kötü geliyordu gözüme her zaman çok güvenmemek düşüncesi içerisindeyim ve böyle yaşıyorum neler neler oluyor görüyoruz akrabalar bile çok güven vermiyor.” (K3)

Jean Baudrillard'ın simülasyon ve simulakrlar teorisine göre; dijital medya, gerçeklik ile onun temsilleri arasında bir ayrışmaya neden olur ve bu temsiller gerçekliğin yerini almaktadır (Baudrillard, 1994). Discord gibi dijital platformlardan görüntülenen cinayet görüntüleri, olayın kendisinden ziyade, medyanın sunduğu bir simülasyonu temsil etmektedir. Katılımcıların, görüntülerin gerçekliği kavramada yüksek bir etkisi olmadığını ifade etmeler, dijital bireylerin gerçeklik algısında ne kadar belirleyici olduğunu gözler önüne sermektedir.

Foucault'nun göreceli gerçeklik anlayışı ise bireylerin bilgi ve güç ilişkileri bağlamında farklı gerçeklik deneyimleri oluşturduğunu ifade etmektedir (Foucault, 2001). Dijital platformlar, bireylerin kendi dijital kimlikleri üzerinden bir olayı deneyimlemeye fırsat tanımaktadır. Anket sonuçlarında görülen yüksek puan, bireylerin dijital medya aracılığıyla “yeniden inşa edilmiş” bir gerçeklikle güçlü bir bağ kurduğunu ve bu bağlamda fiziksel gerçeklik ile dijital gerçeklik arasında sınırların bulanıklaştığını göstermektedir.

Dijital medya, bireylerin toplumsal olaylara yaklaşımını şekillendiren, yeniden inşa eden ve zaman zaman gerçeklikten uzaklaştıran güçlü bir araçtır.

Semih Çelik videosunu izledikten sonra özel ilişkisini, arkadaşlıklarını gözden geçiren hatta akrabalarına karşı bile daha tedbirli davranan katılımcıların olduğu görülmektedir.

4.6. Medya ve İletişim Sosyolojisi Bağlamında Discord'un Kapatılması

Semih Çelik'in “İnceller” çetesi ile etkileşimde olduğu ve bu çetenin yaptıkları ortaya çıktıktan sonra Discord platformunun kapatılması büyük tartışmalara yol açmıştır. Platformun kapatılmasının kadın cinayetlerinin azalmasında etkili olacağını düşünen bir kesim varken, bunun işe yaramayacağını düşünen bir çoğunluk da mevcuttur.

“Hayır kapatılması iyi olsa bile bu onlar için bir şey değiştirmez bence yapacak olan insan her durumda ve şekilde yapar başka bir platformdan bence yeterli değil yani.” (K3)

“Bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum. Kadın cinayetlerinin sosyal medya aracılığıyla yayılması gerektiğini düşünüyorum. Sosyal medyayı kapatmak yerine böyle olayları yaymaya daha odaklanılmalı herkesin bir şekilde ulaşılması sağlanmalıdır.” (K4)

“Evet kapatılmasını kesinlikle istiyorum.” (K7)

“Mantıklı olsa da bir işe yarayacağını düşünmüyorum birden fazla sanal ortamda bu tarz insanlar her şeyi yapmaya devam edebilirler. Önlem alındığı düşünülüyor fakat yeteri kadar değil.” (K22)

“Kapatılmamalıydı. Toplum değişmediği sürece sosyal medya uygulamalarını kısıtlamak bir çözüm olmayacaktır.” (K17)

“Evet” (K11)

Habermas’ın kamusal alan kavramı, bireylerin özgürce fikir alışverişinde bulunduğu ve toplumsal meseleleri tartışı alanları ifade etmektedir (Habermas, 2002). Discord gibi platformlar, günümüz dijital kamusal alanın önemli bir parçası haline gelmiştir. Ancak, bu platformun olaylarla ilişkilendirilmesi, bu alanın denetimi ve güvenliği konusunda çok ciddi endişelere yol açmaktadır. Discord’un kapatılması, bireylerin ifade özgürlüğünü kısıtlayarak, kamusal alanın daralmasına neden olabilir.

Castells’in ağ toplumu kuramına göre ise, dijital platformlar bireyler arasında yeni formlar geliştirerek iletişim için vazgeçilmez hale gelmektedir (Castells, 2013). Başka bir deyişle, Discord’un kapatılması, kullanıcıların başka platformlara yönelmesine sebep olabilir. Ancak, bu sorunun çözüldüğü anlamına gelmez. Çünkü benzer sorunların farklı platformlarda tekrar etme ihtimali yüksektir. Çalışmaya katkı sağlayan katılımcılar, bu konuda farklı düşüncelere sahip olsalar da genel kanı Discord platformunu kapatmanın kadın cinayetlerini ve kadına yönelik şiddeti önlemede yeterli bir adım olmadığı yönündedir.

5. Sonuç

Bu makalede, kadın cinayetlerinin sosyal medya üzerindeki etkileri ve dijital platformlar aracılığıyla bu cinayetlerin toplumda nasıl normalleştiği ele alınmıştır. Kadınların tarihsel olarak maruz kaldığı eşitsizlik, baskı ve şiddet gibi sorunlar dijitalleşme ile birlikte görünür hale gelmiştir. Sosyal medya platformları kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri görüntülerinin hızla yayılmasını sağlayarak bu olayların normalleşmesine ve toplumsal korkuların artmasına sebep olmuştur. Sosyal medya, toplumsal etkileşimlerin yeniden şekillendiği, kimliklerin inşa edildiği ve güç ilişkilerinin yeniden tanımlandığı bir platform olarak sosyolojinin temel inceleme alanlarından biri haline gelmiştir. Bireysel davranışlardan toplumsal hareketlere kadar geniş bir yelpazede etkili olan sosyal medya, modern toplumun dinamiklerini anlamak için güçlü bir araçtır. Kadın cinayetlerinin artışı, medyanın bu konuya olan ilgisiyle de ilişkilidir. Medyanın, kadın cinayetlerini haberleştirirken bazen olayları sansasyonel bir şekilde sunması, şiddetin normalleşmesine ve toplumsal farkındalığın azalmasına yol açabilmektedir. Medyanın olayı magazinsel bir şekilde yansıtması, toplumsal duyarlılığı arttırmak yerine şiddet içerikli davranışları meşrulaştırabilir. Vives-Cases ve arkadaşlarının (2009) yaptığı bir araştırma, televizyon haberlerinde kadına yönelik partner

şiddeti haberlerinin yayınlanmasının, bu tür şiddet olaylarının artmasına neden olabileceğini göstermektedir. Haberlerin etkisiyle, şiddet ve cinayet olguları daha da yayılabilir ve toplumsal olarak bu tür olaylar daha fazla kabul edilebilir hale gelebilir (Yılmaz ve Ören, 2021). Kadın cinayetlerinin sebepleri, toplumsal, kültürel, psikolojik ve ekonomik faktörlerin karmaşık bir etkileşimiyle şekillenir. Kadınların kendilerini güvende hissetmeleri, eşit haklara sahip olmaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının güçlendirilmesi, cinayetlerin önlenmesinde kritik rol oynamaktadır. Toplumda farkındalığı artırmak, eğitimi ve yasal düzenlemeleri güçlendirmek, kadınların her alanda daha güçlü olmasını sağlamak, kadın cinayetlerinin önlenmesine yönelik önemli adımlar olacaktır. Ayrıca, medyanın bu konuda sorumlu ve bilinçli bir dil kullanması, şiddet olaylarının toplumsal etkilerini azaltabilir ve kadınların haklarına saygıyı teşvik edebilir (Yılmaz ve Ören, 2021). Kadın cinayetlerinin medyada nasıl yansıtıldığı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin pekiştirilmesi veya ortadan kaldırılması açısından büyük bir öneme sahiptir. Medyanın, kadın cinayetlerini haberleştirirken dikkatli bir dil kullanması, şiddeti normalleştirmemesi ve kadını suçlamaktan kaçınması gerekmektedir. Medyanın şiddet ve cinayet olgularına duyarlı bir yaklaşım sergilemesi, toplumsal farkındalık yaratmak ve şiddetle mücadele etmek açısından büyük bir adımdır (Yılmaz ve Ören, 2021). Semih Çelik'in işlediği İkbâl Uzuner ve Ayşenur Halil cinayetleri gibi olayların, sosyal medya aracılığıyla daha geniş kitlelere taşınmış kadınların yaşadığı korku ve güvensizlik duygularının artmasına sebep olmuştur. Sosyal medyanın kadın cinayetlerini ele alış şekli, bu olayların toplumsal algıda nasıl şekilleneceğine ve normalleşme sürecine etki etmektedir. Kadın cinayetlerinin sosyal medyada sunumu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmektedir.

Dijitalleşme ile birlikte kadına karşı şiddet videolarına sıklıkla maruz kalan bireyler için bu tarz olaylar her ne kadar normalleşmiş olarak görülse de kadınlar sokaklarda ve özel alanlarında dahi kendilerini güvende hissetmemektedirler. Dijitalleşmenin etkisiyle, toplumsal normların çok daha hızlı bir şekilde değişmesi ve şiddetin normalleşmesi, modern toplumları risk toplumları haline getirmektedir; bu toplumlar sosyal medya platformları aracılığıyla riskleri daha görünür hale getirirken bireyleri en çok da kadınları bu risklere karşı savunmasız bırakmaktadır (Beck, 1992). Tüm bu etkileri en aza indirmek için dijital platformlarda şiddet içerikli görüntülerin daha etik ve kontrollü bir şekilde dolaşması amacıyla mekanizmalar oluşturulmalıdır. Ayrıca, kadına karşı şiddeti önleyici projeler hayata geçirilmeli ve dijital medya okuryazarlığı arttırılmalıdır. Şiddet olaylarının dramatize edilmeden ve failin eylemini meşrulaştırmadan sunulması gerekmektedir. Hızlı ve caydırıcı cezalar, toplumda adalet algısını güçlendirecektir. Erkeklik krizinin çözülmesi için toplumsal

cinsiyet eşitliğine dayalı eğitim politikaları hayata geçirilmelidir. Platformların kapatılması yerine, bilinçlendirme kampanyaları ile sosyal medyanın doğru ve etkili kullanımı teşvik edilmelidir.

Sonuç olarak, kadın cinayetlerinin normalleşmesi ve sosyal medyanın bu süreçteki rolü, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve şiddetin sadece bireysel bir sorun değil, aynı zamanda toplumsal bir sorun olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda, medya ve sosyal medya platformlarının, kadın cinayetleri ve şiddet olaylarını ele alırken daha duyarlı ve etik bir yaklaşım benimsemesi, toplumsal duyarlılığı artırmak ve şiddetle mücadelede etkili bir araç olabilmek için hayati öneme sahiptir. Kadınların güvenliğini sağlamak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak adına, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha kapsamlı ve sistematik çözümler geliştirilmesi gerekmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma Ve Yayın Etiği Kurulu Kararları 20.11.2024 tarihli ve 317551 sayılı Etik Kurul Onay Belgesi ile bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Yazarların Makaleye Olan Katkıları

Mahmut Erdil'in makaleye katkısı %30. Dilek Turan'ın makaleye katkısı %30. Rabia Şentürk'ün makaleye katkısı %40 oranındadır.

Destek Beyanı

Araştırma herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Çıkar Çatışması

Makalenin yazarları arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

Aciyan Şen, E. P. (2023). Kamusal Alanın Dönüşümü Bağlamında Dijital Platformlarda Kadın Hareketleri. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 45-60.

Atabey, E. (2023). Sosyal Medyada Kamusallaşan Mahremiyet. *Yeni Medya Dergisi*, 15, 300-315.

Baudrillard, J. (1994). *Simülasyon ve Simülakrlar*. (O. Aydın, Çev.). İstanbul: Heliotrop.

Beyaz Özbey, İ. (2022). Dijitalleşme, Sosyal Medya ve Risk Toplumu. *İmgelem*, 6 (10), 141-158.

Foucault, M. (2001). *Hapishanenin Doğuşu: Disiplin ve Ceza*. (M. A. Kılıçbay, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Goffman, E. (2009). *Gündelik Yaşamda Benliğin Sunumu*. İstanbul: Metis Yayınları.

- Güneş, G. ve Yıldırım, B. (2019). Cinsiyet Temelli Bir Savaş: Kadın Cinayetlerinin Medyada Temsili Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 936-964.
- Han, B.-C. (2017). *Şeffaflık Toplumu*. (S. Altınçekiç, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Hubert, L., & Rabinow, P. (1987). *Michel Foucault: Yapısalcılığın ve Yorumlarının Ötesi*.
- Köksal, A. ve Yıldız, F. (2020). Dijital Medyada Şiddet İçeriklerinin Toplumsal Algı Üzerindeki Etkileri. *Toplum ve İletişim Dergisi*, 5(3), 85-104.
- Öngen, O. (2017). Sosyal Medya Kullanıcılarının Gerçeklik Yanılgısı. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(1), 1-14. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yemed/issue/28378/302727>
- Özdemir, M. (2015). Ağ Toplumu ve Siyasal Hareketlilik: Ağ Toplumunda Siyasal İktidarın Konumu. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 127-138.
- Özmen, M. (2020). Dijitalleşme ve Bilişim Teknolojilerinin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 11(42), 170-179.
- Tan, G.Ö. (2023). Normal(leştirilen) Toplamlar, Anormal Güvensizlikler ve Patolojik Cinayetler. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 15(28), 156 – 167.
- Yılmaz E, Ören B. (2021). Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Cinayetlerinin Medyada Yanılgısı. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 46-53.
- Žižek, S. (2006). *Paralaks Bakışı*. (T. Birkan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism*. Public Affairs.

Extended Abstract

This study examines how the normal and abnormal are constructed in social life and the parameters under which they change with the effects of digitalization and social media. The research focuses on understanding how the sensitivity, unresponsiveness and normalization experienced by 30 female students studying at Afyon Kocatepe University in the ‘Semih Çelik murder’ were shaped through a murder case spread through social media. In this context, both a conceptual framework is presented and the findings are analyzed by collecting data using a qualitative method. In the first part of the study, the concepts of norm and normalization are discussed in a historical and social context. Emile Durkheim’s definition of normality refers to common behavioral patterns adopted for the continuity of social order. Michel Foucault’s concept of normalization is linked to power relations; it is argued that the discipline of individuals and their compliance with norms is a part of social control mechanisms. The social transformation accelerated by the digital age in particular changes and normalizes the perception of violent events. With the widespread use of social media platforms, the visibility of social events has increased, this visibility has decreased the impact of events over time, creating perceptual saturation, which has allowed extreme situations such as violence to become increasingly commonplace. In connection with Baudrillard’s theory of simulacra, the representation of the event rather than the event itself has come to the fore, the perception of reality has gradually weakened, and events have become part of the simulation. Byung-Chul Han’s concept of “transparency society” emphasizes the pressure of constant monitoring and exposure that this situation creates on the individual. A qualitative research design was adopted in the study, and a semi-structured questionnaire form was used to collect data. Participants were selected from among 30 female students receiving formal education at Afyon Kocatepe University through criterion sampling. Participants’ detailed opinions were obtained on issues such as social media use, their level of exposure to images related to the Semih Çelik murder, the effects of these images, and changes in risk perceptions; the data were analyzed using the descriptive analysis method. During the analysis process, it was observed that the participants’ social media usage hours and their exposure rates to such images were positively correlated. For example, it was found that students who use social media for more than 6 hours a day watch such violent videos more frequently and gradually show less reaction to such content. This situation is consistent with Bolls & Lang’s “perceptual saturation” theory; content that initially shocks due to frequent exposure becomes ordinary over time and causes insensitivity. The findings of the study show that the spread of violent events such as murder through social media causes different attitudes and security strategies to be developed among female students. One group of participants stated that they restricted their daily habits after such events; they stated that they took security measures such as being more

cautious in public transportation, not returning home late, or turning to the KADES application. Another group stated that they became more insensitive to the images and that they were now used to such content, and that this was part of the normalization process. It was also found that the distinction between urban and rural areas affected sensitivity. While urban students experienced such events more visibly but distantly, rural students were seen to be more emotionally and deeply affected. In line with Foucault's theory of "normalization," for participants living in the city, such violent content is accepted as part of the social order, while for those living in the countryside, it is a more disturbing situation.

In the conclusion, it is emphasized that although the connection between gender inequality and violence has become visible through digital platforms, the lack of a solution normalizes this visibility and makes violence ordinary in social consciousness. It is stated that the insecurity experienced by women should not be supported by individual measures, but by social awareness, media ethics, digital media literacy and gender equality policies. It is recommended that media and social media content should be used with a conscious communication language rather than censored and that these contents should be presented in a way that will create social awareness. In conclusion, the main findings of the study are that the rapidly spreading visibility of violence in the digital age leads to deep transformations in individuals' perceptions and causes social anxiety and insecurity to increase by blurring the boundaries of normal and abnormal. This situation deepens gender inequality, creates a climate of insecurity that restricts women's freedom of movement in public spaces and transforms their daily lives. Individual measures alone are not enough to establish trust in society, and a holistic intervention is required, from the way these incidents are handled to legal practices.